

به نام خدا
معاونت پژوهش و فن آوری
نشر اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادیان و انجمن و اعضای هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مدنظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منفعت ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اساعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

به نام خدا

معاونت پژوهش و فن آوری تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب کامبیز جهانگیری دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مدیریت کشاورزی که در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۱ از پایان‌نامه خود تحت عنوان " بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان نیریز" با کسب نمره ۱۷/۵ دفاع نموده‌ام، بدینوسیله متعهد می‌شوم:

(۱) این پایان‌نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.

(۲) این پایان‌نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم‌سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان‌نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچ‌گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: کامبیز جهانگیری

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت

دانشکده کشاورزی، مدیریت گروه کشاورزی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.Sc.»

عنوان:

بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان نیریز

استاد راهنما:

دکتر سید نعمت‌اله موسوی

استاد مشاور:

دکتر بهاء‌الدین نجفی

نگارش:

کامبیز جهانگیری

زمستان ۱۳۹۲

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

نام و نام خانوادگی دانشجو: کامبیز جهانگیری در تاریخ ۲۱ / ۱۲ / ۱۳۹۲ رشته: مدیریت کشاورزی از
پایان نامه خود با عنوان: "بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان نیریز" با
درجه خوب و نمره ۱۷/۵ دفاع نموده است.

امضاء اعضای هیأت داورى	سمت	نام و نام خانوادگی اعضای هیأت داورى
	استاد راهنما	۱ - دکتر سید نعمت اله موسوی
	استاد مشاور	۲ - دکتر بهاءالدین نجفی
	استاد داور	۳ - دکتر رهام رحمانی
	استاد داور	۴ - دکتر زکریا فرجزاده

مدیر / معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است.

مهر و امضاء

سپاسگزاری

سپاس بی‌کران پروردگار یکتا را که هستی‌مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمون‌مان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه‌چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت. از همه استادان گروه مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت به ویژه جناب آقای دکتر نجفی و جناب آقای دکتر موسوی، مدیر گروه خدمات بیمه‌ای محصولات کشاورزی استان فارس جناب آقای مهندس مصطفوی و ناظر مقیم صندوق بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان نیریز جناب آقای مهندس علینقی به پاس راهنمایی و همکاری ارزنده‌شان سپاسگزاری و قدردانی می‌شود.

تقدیم به

همه کسانی که لحظه‌ای بعد انسانی و وجدانی خود را فراموش نمی‌کنند و بر آستان گران سنگ انسانیت سر فرود می‌آورند و انسان را با همه تفاوت‌هایش ارج می‌نهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۱	کلیدواژه

فصل اول: معرفی پژوهش

۳	۱- مقدمه
۳	۱-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش
۶	۱-۲- تاریخچه بیمه کشاورزی در جهان و ایران
۷	۱-۳- اهداف پژوهش
۹	۱-۴- فرضیه‌های پژوهش

فصل دوم: مروری بر ادبیات و پیشینه پژوهش

۱۱	۲- مروری بر ادبیات و پیشینه پژوهش
----	-----------------------------------

فصل سوم: روش اجرای پژوهش

۱۹	۳- روش اجرای پژوهش
۱۹	۳-۱- مدل لاجیت
۲۲	۳-۲- نحوه جمع‌آوری داده‌ها

فصل چهارم: بحث و نتایج

۲۴	۴- بحث و نتایج
۲۴	۴-۱- ویژگی‌های باغداران (پسته و انارکار) مورد مطالعه در شهرستان نیریز
۳۶	۴-۲- تحلیل اقتصادی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه در شهرستان نیریز

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۴۱

منابع ۴۶

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس سن ۲۵	۲۵
جدول (۲-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس تحصیلات ۲۶	۲۶
جدول (۳-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس بعد خانوار ۲۶	۲۶
جدول (۴-۴): توزیع فراوانی عوامل خطر مورد بررسی براساس پاسخ باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس پذیرنده بیمه ۲۷	۲۷
جدول (۵-۴): خطرهای زیر پوشش بیمه باغ‌های (پسته و انار) صندوق بیمه کشاورزی استان فارس ۲۸	۲۸
جدول (۶-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس سابقه پدید آمدن خطر ۲۹	۲۹
جدول (۷-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس مساحت کل باغات ۲۹	۲۹
جدول (۸-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس تنوع محصولات در الگوی کشت ۳۰	۳۰
جدول (۹-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) پذیرنده بیمه براساس تعداد محصولات بیمه شده ۳۱	۳۱
جدول (۱۰-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس شغل اصلی و شغل غیرکشاورزی ۳۱	۳۱
جدول (۱۱-۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس سطح درآمد. ۳۲	۳۲

- جدول (۴-۱۲): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) پذیرنده بیمه براساس اولویت‌بندی
کانال‌های ارتباطی مؤثر در افزایش آگاهی نسبت به بیمه محصولات کشاورزی ۳۳
- جدول (۴-۱۳): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) پذیرنده بیمه براساس میزان ارتباط
با مروجان و کارشناسان بیمه کشاورزی ۳۴
- جدول (۴-۱۴): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس عوامل بازدارنده
پذیرش بیمه محصولات کشاورزی ۳۵
- جدول (۴-۱۵): توزیع فراوانی باغداران (پسته و انارکار) مورد بررسی براساس عوامل مؤثر بر
پذیرش بیمه محصولات کشاورزی ۳۶
- جدول (۴-۱۶): نتایج حاصل از برآورد الگوی لاجیت ۳۹

بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان نیریز

چکیده

تولید در بخش کشاورزی تفاوت‌هایی با سایر زمینه‌های تولیدی و تجاری دارد که مهم‌ترین آن‌ها، اتکاء زیاد فعالیت‌های این بخش به طبیعت و مواجه شدن با طیف وسیعی از خطرات و حوادث طبیعی مانند سیل، تگرگ، سرما، گرما، آفات و امراض نباتی می‌باشد که فعالیت در این بخش را به فعالیتی پرخطر و توأم با ریسک تبدیل کرده است؛ از همین روست که بیمه محصولات کشاورزی را می‌توان یکی از اهرم‌های توسعه کشاورزی دانست، زیرا با استفاده از آن هم می‌توان امنیت بیشتری را برای تولیدکنندگان محصولات کشاورزی و شرایط مطلوب‌تری را برای جلب و جذب کردن سرمایه‌های خصوصی در بخش کشاورزی فراهم آورد؛ لذا این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در بین تولیدکنندگان شهرستان نیریز در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت. داده‌های لازم برای این مطالعه، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از باغداران بیمه شده و بیمه نشده با تکمیل پرسشنامه به روش حضوری، در سال زراعی ۱۳۹۲ جمع‌آوری گردید. تعداد ۱۵۰ باغدار پسته و انارکار شامل دو گروه ۱۰۰ و ۵۰ نفری از افراد بیمه شده و بیمه نشده به طور تصادفی نمونه‌گیری شد، سپس با به کارگیری الگوی لاجیت عوامل مؤثر بر آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که متغیرهای سن، تحصیلات، شغل اصلی کشاورزی و سطح زیرکشت اثر مثبت و معنی‌دار و متغیر درآمد اثر منفی و معنی‌داری بر تمایل به پذیرش بیمه داشته است. بنابراین با اعمال سیاست‌هایی مانند افزایش سطح تحصیلات باغداران از طریق کلاس‌های سوادآموزی، افزایش دانش آن‌ها نسبت به محاسن بیمه می‌توان اثر گذاشت. همچنین انتظار می‌رود برگزاری کلاس‌های ترویجی برای باغداران و آشنا نمودن آن‌ها با اهداف و مزیت‌های بیمه به افزایش تقاضای بیمه از طرف باغداران کمک نماید.

کلید واژه‌ها: باغداری، بیمه، مدل لاجیت، نیریز.

فصل اول

معرفی پژوهش

۱- مقدمه

۱-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش

کشاورزی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور است که نزدیک به ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی، ۲۳ درصد اشتغال و میزان قابل توجهی از درآمدهای ناشی از صادرات غیر نفتی کشور به این بخش مربوط است. نقش کشاورزی در تأمین نیازهای غذایی، تولید بخش قابل توجهی از منابع لازم برای صنایع و ایجاد زمینه لازم برای ثبات سیاسی و اقتصادی کشور نمایانگر اهمیت این بخش می‌باشد (ترکمانی، ۱۳۸۸).

اتکای زیاد فعالیت‌های بخش کشاورزی به طبیعت و روبه‌رو شدن با تغییرات محیطی، اجتماعی، مالی و قانونی باعث شده است که فعالیت در این بخش همواره فعالیتی پرخطر و همراه با ریسک باشد (فرایس و همکاران، ۲۰۰۶). تولیدکنندگان محصولات کشاورزی در اغلب موارد تصمیمات مربوط به تخصیص زمین و تولید محصولات مختلف را در فضایی از نبود اطمینان و بی‌ثباتی قیمت‌ها و بازده اتخاذ می‌کنند. این نوسان‌ها که ناشی از مجموعه‌ای از عوامل تصادفی و خارج از کنترل تولیدکننده است، موجب عدم تمایل به سرمایه‌گذاری در درازمدت می‌شود. شرایط آب و هوایی ایران و مخاطره‌آمیز بودن شرایط تولید در بخش کشاورزی، همواره نگرانی کشاورزان را پیرامون درآمد آنها در پی داشته و در این راستا، بیمه به عنوان تضمینی برای جلوگیری از باز ماندن روند تولید و ابزاری برای کاهش ریسک و افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری در کشاورزی مطرح بوده است. به عبارت دیگر، کشاورزی فعالیتی سرشار از مخاطره است. در این فعالیت، انواع مخاطرات طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و عمدی دست به دست هم داده و مجموعه شکننده و آسیب‌پذیر

برای تولیدکنندگان بخش کشاورزی فراهم کرده است. ریسک، جزء ذاتی هر فعالیت کشاورزی است. ماهیت پرخطر این فعالیت‌ها را می‌توان ناشی از تأثیرپذیری گسترده آن‌ها از شرایط آب و هوایی، ساختار بازار و محیط نهادی دانست. در کشاورزی معیشتی، ریسک و نااطمینانی نسبت به شرایط محیطی بیشترین اولویت را داراست. از این‌روست که ریسک تولید یا نوسان عملکرد که تحت تأثیر شرایط آب و هوایی است، مهم‌ترین نوع ریسک در فعالیت کشاورزی به شمار می‌آید.

اثر کلی ریسک در کشاورزی در نوسان درآمد تجلی می‌شود. تصادفی بودن عرضه محصولات کشاورزی همراه با انعطاف‌پذیری تقاضا برای بیشتر محصولات این بخش، موجب نوسان قیمت می‌شود. به این ترتیب، کشاورزان با قیمت‌ها، عملکردها و هزینه‌های متفاوتی برای محصولات و منابع تولید خود روبه‌رو هستند. این بی‌ثباتی و نوسان درآمد کشاورزان نیز مسائل فراوان اقتصادی در زمینه کارایی و رفاه اجتماعی را در پی دارد (حسینی و قلی‌زاده، ۱۳۸۶). بنابراین بهره‌برداران به منظور مهار یا حداقل کردن خطرات فعالیت‌هایشان، طیف نسبتاً وسیعی از برنامه‌های گوناگون را بسته به امکانات موجود به منظور مدیریت ریسک مورد استفاده قرار می‌دهند. در واقع منظور از مدیریت ریسک، استفاده از روش‌ها، ابزارها و سیاست‌های گوناگون برای کاهش اثرات منفی انواع گوناگون مخاطرات است (هاردکر و همکاران، ۲۰۰۴).

کشاورزان سعی می‌کنند که با پیش گرفتن روش‌هایی همچون تنوع محصولات کشاورزی، انعقاد قرارداد، تولید محصولات دارای قیمت تضمینی، کاشت توأم محصولات مکمل و همچنین رعایت اصل انعطاف‌پذیری در تهیه و نگهداری مقدار ذخیره مالی برای مواقع ضروری مخاطرات را بین محصولات و گزینه‌های مختلف تقسیم نمایند و در نهایت آن را کاهش دهند (اسکیز و همکاران، ۱۹۹۷).

یکی از این ابزارهای مؤثر در مدیریت ریسک، بیمه محصولات کشاورزی است که در دهه‌های اخیر مورد حمایت صاحب‌نظران و سیاست‌مداران بسیاری از کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته قرار گرفته است. بیمه محصولات کشاورزی به عنوان یکی از کلیدی‌ترین سازوکارهای حمایتی برای کاهش ناپایداری‌های ناشی از حوادث غیرمترقبه شناخته می‌شود (اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات بیمه، ۱۳۸۱).

بیمه در کشاورزی به صورت تضمین جبران بخشی از خسارت وارده بر عوامل تولید، محصول و عوامل بالفعل لازم برای عملیات اقتصادی در فاصله زمانی پیش از تولید تا مصرف محصولات در مقابل خطرات تهدیدکننده و غیرقابل پیشگیری، به شرط آنکه پیش‌بینی احتمال وقوع خطرات امکان‌پذیر باشد، تعریف می‌گردد (اسمیت و باکت، ۱۹۹۶).

نقش بیمه تعدیل فشار خسارت‌های ناشی از خطر است؛ به گونه‌ای که خسارت‌های بالفعل بر یک فرد یا یک گروه متمرکز نخواهد شد. از سوی دیگر، شواهد نشان می‌دهد که فرآیند بیمه محصولات کشاورزی در ایران پویایی لازم را ندارد و این موضوع به طور عمده برخاسته از شناخت محدود کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی است. به عبارت دیگر، توسعه بیمه محصولات کشاورزی می‌تواند یکی از راه‌های مهم برای کاهش خطرپذیری شغل کشاورزی در کشور باشد؛ به گونه‌ای که دولت می‌تواند با تحت پوشش قرار دادن محصولات کشاورزی، امنیت شغلی را برای کشاورزان و امنیت غذایی را برای کل کشور فراهم آورد (سازمان جهاد کشاورزی اصفهان، ۱۳۸۷).

بیمه محصولات کشاورزی می‌تواند با افزایش ریسک‌پذیری بهره‌برداران و افزایش احساس امنیت کشاورزان، زمینه لازم برای استفاده مناسب و کارا از عوامل تولید و همچنین سرمایه‌گذاری در استفاده از فن‌آوری نوین و در نتیجه افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و کاهش نوسانات در تولید محصولات کشاورزی و همچنین کاهش نوسانات درآمدی کشاورزان را فراهم آورد (ترکمانی، ۱۳۸۰).

با وجود اهمیت بیمه در مدیریت ریسک حاکم بر بخش کشاورزی، مطالعات محققین مختلف نشان داده است که وجود مشکلات و مسائل مختلفی از جمله انتخاب معکوس یا ناسازگار و مخاطرات اخلاقی می‌تواند موجب کاهش کارایی آن گردد و لذا لازم است مورد توجه قرار گیرد (احسان و همکاران، ۱۹۸۲).

منظور از مخاطرات اخلاقی آن است که کشاورز پس از بیمه شدن، رفتار خود را به نحوی تغییر دهد که احتمال دریافت خسارت را افزایش دهد؛ لذا شرکت بیمه متحمل پرداخت غرامت‌های بالاتری به بیمه‌گران خواهد شد. از بارزترین نمونه‌های این امر، کاهش در سطح استفاده بهینه نهاده‌ها پس از انعقاد قرارداد بیمه توسط بیمه‌گذار است (نیکویی و ترکمانی، ۱۳۸۳).

۱-۲- تاریخچه بیمه کشاورزی در جهان و ایران

با توجه به اهمیت بیمه محصولات کشاورزی در کاهش خطرپذیری و تثبیت درآمد کشاورزان، برنامه بیمه محصولات کشاورزی مورد ارزیابی قرار گرفت. زادگاه بیمه کشاورزی، کشورهای اروپایی بوده و سپس در آمریکای شمالی اجرا شده است. متعاقب آن نیز بسیاری از کشورهای در حال توسعه به اهمیت بیمه پی برده و آن را به مرحله اجرا درآورده‌اند.

در قاره آسیا، ژاپن نخستین کشوری به شمار می‌آید که بیمه محصولات کشاورزی در آن اجرا شده است. در این کشور، نخست، قانون بیمه دام در سال ۱۹۲۹ و قانون بیمه کشاورزی در ۱۹۳۷ و به دنبال آن، قانون جبران خسارت کشاورزی در سال ۱۹۴۷ به منظور تقویت بیمه به تصویب رسید. در ایران به منظور حمایت از کشاورزان و دامدارانی که در اثر حوادث و سوانح پیش‌بینی نشده دچار آسیب و خسارت می‌شوند، شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران در دی‌ماه سال ۱۳۵۸ تشکیل صندوق ویژه‌ای را در بانک کشاورزی به نام صندوق کمک به تولیدکنندگان خسارت دیده محصولات کشاورزی و دامی تصویب کرد. به دنبال تشکیل صندوق کمک به تولیدکنندگان خسارت‌دیده، همه ساله اعتبار موردنیاز صندوق به پیشنهاد وزارت کشاورزی (پیشین) در بودجه کل کشور منظور می‌شد و در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گرفت. هم‌زمان با آغاز فعالیت این صندوق، کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کشاورزی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی، بیمه مرکزی ایران و بانک کشاورزی مأمور انجام مطالعات و تدوین قانون و اساس‌نامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی شد. طبق اساسنامه صندوق بیمه مقرر شد به منظور بیمه انواع محصولات زراعی، باغی و دام، طیور، زنبور عسل، کرم ابریشم و آبزیان پرورشی در برابر خسارت‌های ناشی از سوانح طبیعی و حوادث قهری مانند تگرگ، طوفان، خشکسالی، زلزله، سیل، سرمازدگی، یخبندان و ... صندوق بیمه محصولات کشاورزی با سرمایه اولیه یک میلیارد ریال در بانک کشاورزی تشکیل شود. در پی تصویب این اساسنامه، نخستین مجمع عمومی صندوق در تیرماه ۱۳۶۳ تشکیل شد و اعضای هیئت مدیره صندوق با تصویب این مجمع تعیین شدند، سپس هیئت مدیره از تاریخ ۱۳۶۳/۶/۸ در محل بانک کشاورزی رسماً آغاز به کار کرد (نجفی و احمدپور، ۱۳۸۰).

در سال ۱۳۸۷ با تصویب قانون اصلاح قانون بیمه کشاورزی، علاوه بر محصولات کشاورزی سایر عوامل مؤثر در تولیدات بخش کشاورزی شامل اشجار، ابنیه، تأسیسات، مستحذات، قنات، چاه‌های آب کشاورزی، تأسیسات آبیاری، فعالیت‌ها و کلیه خدمات کشاورزی و عوامل تولید (ماشین‌آلات، ابزار و ادوات کشاورزی) در قبال حوادث بیمه‌پذیر به مأموریت‌های صندوق بیمه افزوده شد. به این ترتیب، نام صندوق بیمه محصولات کشاورزی به صندوق بیمه کشاورزی تغییر یافت (صندوق بیمه کشاورزی، ۱۳۹۰).

بی‌شک کشور ایران به عنوان قطب تولید محصولات باغی از پتانسیل ویژه‌ای در جهان برخوردار است. وسعت کشور و وجود تنوع اقلیمی در آن، امکان تولید و توسعه محصولات باغی بی‌شماری را فراهم کرده است. ظرفیت تولیدات باغی ایران به حدی است که ایران جزء ۱۰ کشور تولیدکننده، سیزده محصول عمده باغبانی جهان محسوب می‌شود. از طرف دیگر، وجود مخاطرات فراوان اقلیمی در کشور باعث شده تا ایران جزء ۱۰ کشور بلاخیز دنیا قرار گیرد. بنابراین تولید در بخش کشاورزی با ریسک فراوان همراه می‌باشد. فراوانی خطر و تأثیرگذاری آن در بخش باغبانی به مراتب بیشتر از سایر فعالیت‌های کشاورزی به دلیل عدم گریز از خطر، عدم امکان جایگزینی است. بنابراین اهمیت بسیار بالای بخش باغبانی در کشور و وجود مخاطرات فراوان در تولید، وجود یک سیستم حمایتی اصولی را ایجاب می‌نماید. بهترین شکل حمایت از تولید، سیاست‌های بیمه‌ای می‌باشد (صندوق بیمه کشاورزی، ۱۳۹۰).

۱-۳- اهداف پژوهش

فعالیت در بخش کشاورزی یکی از پرمخاطره‌ترین فعالیت‌های اقتصادی است، زیرا در فعالیت‌های کشاورزی انواع مخاطرات طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و عمدی دست به دست هم داده و مجموعه شکننده و آسیب‌پذیری را برای تولیدکنندگان در این بخش فراهم می‌آورند. عوامل کنترل‌ناپذیر نظیر عوامل جوی از جمله سیل، تگرگ، باران‌های تند، خشکسالی، گرما و سرمای شدید، باد و طوفان از یک سو و هجوم آفات و بیماری‌ها و آتش‌سوزی در کنار تغییرات بازار از سوی دیگر همواره تهدید جدی برای فعالیت در بخش کشاورزی بوده و سرمایه‌گذاری در این بخش را برای صاحبان اندیشه تولید و سرمایه پرمخاطره و عرضه کالا را برای مصرف‌کنندگان محصولات کشاورزی پرنوسان نموده است. نوسانات زیاد در تولید و قیمت‌ها موجب

بروز تغییر و نوسان در درآمد تولیدکننده می‌شود و بی‌اطمینانی در درآمد او ایجاد می‌کند. این بی‌اطمینانی در درآمدهای آینده، تولید را در کوتاه‌مدت مشکل و برنامه‌ریزی دراز مدت او را پیچیده می‌کند و ادامه فعالیت وی را با ابهام روبه‌رو می‌سازد، لذا چنانچه این مخاطرات مدیریت نشود توسعه کشاورزی مختل و رفاه تولیدکننده و مصرف‌کننده هر دو کاهش می‌یابد، بسیاری از اقتصاددانان اعتقاد دارند که انگیزه‌های اقتصادی مثل فراهم ساختن نهاده‌های ارزان، کمک‌های فنی و خدمات ترویجی برای اینکه کشاورزان کوچک، فن‌آوری‌های جدید را بکار ببرند کافی نیست؛ بلکه عامل ریسک و عدم‌حتمیت در نظریه تصمیم‌گیری نقش اساسی در رفتار کشاورزان درباره پذیرش فن‌آوری و نهاده‌های جدید ایفا می‌کند.

آثار اجتماعی و اقتصادی بیمه محصولات کشاورزی می‌تواند به ایجاد امنیت تولید و سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاری خصوصی در این بخش جهت بالا بردن توان برنامه‌ریزی کشاورزان و اعمال مدیریت ریسک در ایجاد ثبات در درآمدهای بخش کشاورزی و در نتیجه ثبات عمومی در کل اقتصاد کشاورزی و بهبود موقعیت اعتباری کشاورزان که سبب اتکا به نفس کشاورزان و حذف محصولات غیراقتصادی از چرخه تولید و جایگزینی آن‌ها با محصولات اقتصادی‌تر می‌شود، می‌تواند برشمرد. در نتیجه گسترش بیمه محصولات کشاورزی باعث تحول بنیادین در توسعه بخش کشاورزی می‌گردد. صندوق بیمه محصولات کشاورزی با هدف حمایت از تولیدکننده و جلوگیری از سقوط توانایی مالی وی و ایجاد اشتغال برای کارشناسان بخش کشاورزی پایه‌ریزی گردیده است (عین‌اللهی، ۱۳۸۷).

با توجه به اهمیت مسئله مورد مطالعه و متناسب با روش‌شناسایی تحقیق، هدف‌های این بررسی عبارتند از:

- ۱- شناسایی و تعیین تأثیر نسبی عوامل مهم و ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و فنی کشاورزان شهرستان نیریز که بر فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها در گرایش به بیمه مؤثر است.
- ۲- ایجاد امنیت تولید، سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاری خصوصی در بخش کشاورزی.
- ۳- بالا بردن توان محاسباتی و برنامه‌ریزی برای کشاورزان در راستای جلوگیری از نوسان‌های درآمدی و به کار بستن مدیریت ریسک.
- ۴- ایجاد ثبات درآمدهای بخش کشاورزی و در نتیجه ثبات همگانی در کل اقتصاد کشور.

۵- ارائه راهکارهای مبتنی بر یافته‌های علمی در راستای گسترش و افزایش کارایی سیاست بیمه محصولات کشاورزی به ویژه محصول پسته در شهرستان نیریز.

۶- نظارت پیوسته کارشناسان بیمه بر روند تولید و تشویق کشاورزان برای استفاده از شیوه‌های درست مدیریت و رعایت قوانین و مقررات فنی.

۷- بررسی کانال‌های اطلاع‌یابی بیمه‌گزاران مورد مطالعه از خدمات صندوق بیمه.

۸- تشکیل نهادی متمرکز و دقیق به منظور ثبت، تحلیل و ارزیابی طیف گسترده‌ای از خطرهای و حوادث زیان‌بار در بخش کشاورزی که خود، راه را برای سیاست‌گذاری‌های راهبردی در جهت کاهش خسارت‌ها، در سطح ملی و منطقه‌ای، هموار خواهد کرد.

۴-۱- فرضیه‌های پژوهش

۱- سطح تحصیلات و سن تأثیر مثبت بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی دارند.

۲- درآمد کشاورزان تأثیر مثبت بر تقاضای بیمه محصولات کشاورزی دارد.

۳- تماس با کارشناسان بیمه از مهم‌ترین کانال‌های ارتباطی مؤثر بر پذیرش بیمه می‌باشد.